

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE RÜZGÂR ENERJİ SANTRALLERİNE KARŞI MÜCADELE

İpar BUĞRA*

Öz: “Yenilenebilir, temiz enerji” tanımlamasıyla, küresel iklim değişikliği sorununa çözüm olarak sunulan Rüzgâr Enerjisi Santralleri (RES) dünyada ve Türkiye’de geometrik bir hızla artmaktadır. Rüzgârın da metalaştırılmasıyla birlikte, doğal ve kültürel değerler, insan sağlığı, yerel kalkınma gibi asli unsurlar göz edilerek sürdürülen bu ölçsüz RES yatırımlarının olumsuz etkileri hızla yıkıcı boyutlara ulaşmaktadır. Dünyanın akciğerleri olan ormanların, doğal bitki örtüsünün çok geniş alanlarda yok edilmesiyle kurulan RES’lerin, “temiz ve yenilenebilir enerji” kaynağı olduğunu savunmak mümkün değildir. Tarım alanları, zeytinlikler, meralar, doğal/kültürel/tarihi değeri olan bölgeler RES yatırımlarına tahsis edilirken, “enerjide dışa bağımlılığın azaltılması” savının karşısında, tarım ve hayvancılıkta hızla artan dışa bağımlılık, turizm gelirlerindeki kaybin irdelenmesi ivedi bir sorumluluktur. Tüm dünyada ve ülkemizde RES’lerin olumsuz etkilerini deneyimleyen bireylerin kaybettikleri sağlıkları, doğa ve yerel ekonomileri, kısacası yaşam hakkı için başlattıkları mücadele genişleyerek, bölgesel/uluslararası dayanışma ve mücadele ağlarına dönüşmüştür. RES’lere karşı verilen mücadelenin öncelikli konusu; küresel iklim değişikliğinin önlenmesi ve enerjide dışa bağımlılığın azaltılması için en “parlak” çözüm olarak büyük kampanyalarla pompalanan RES’lerin yıkıcı ve geri dönüşsüz tahribatına karşı kamuoyunda farkındalık yaratılması, çevresel, sosyal ve ekonomik faktörleri bütünsel olarak değerlendirecek, yerel iradenin de gerçek anlamda temsil edileceği yasal düzenlemelerin yapılması için baskı oluşturulmasıdır. Bu süreçte, doğayı ve yaşam alanlarını korumak için hukuk mücadeleleri sürdürülmektedir.

Anahtar sözcükler: yenilenebilir-temiz enerji, rüzgârın metalaşması, yerel irade, çevre, sağlık

The Struggle Against Wind Power Plants in the World and Turkey

Abstract: *The number of the Wind Power Plants (WPP), which are, through “renewable, clean energy” definition, presented as a solution for global climate change problem increases at a geometric rate around the World and in Turkey. Along with the commoditization of the wind as well, the negative effects of excessive WPP investments that are made regardless of the fundamental elements, such as natural and cultural assets, human health, regional development, rapidly reach a devastating extent. It is not possible to claim that the WPPs built by destroying the forests, which are the Earth’s lungs, and the large areas of natural vegetation are the sources of “renewable and clean energy”. As the agricultural areas, the olive groves, the pastures, the regions with natural/cultural/historical assets are being allocated to WPP investments, in response to the argument of “decreasing external dependence for energy”, it is an urgent responsibility to address rapidly increasing dependence on foreign sources in agriculture and livestock farming and the revenue losses in tourism. The struggle initiated by the individuals, who have experienced the negative effects of WPPs around the World and in our country, for the health they lost, the nature and the local economies, in brief for the right to life, broadened and transformed into regional/international solidarity and struggle networks. The primary subjects of the struggle against WPPs are creating public awareness about irreversible destruction by WPPs that are overstated through the large-scale campaigns as the most “brilliant” solution to prevent global climate change and to reduce energy dependency; and putting pressure to get the regulations, which ensures actual representation of local people’s will and considers the environmental, social and economic factors holistically, to be made. The legal struggles to protect the nature and habitats are ongoing.*

Key words: *renewable-clean energy, commoditization of wind, local people’s will, environment, health*

Dünyanın kâr hırsı, aşırı tüketim ve ölçsüz yatırımlar nedeniyle, karşı karşıya bırakıldığı en önemli çevre sorunlarından birisi küresel iklim değişikliği olgusudur. “Yenilenebilir temiz enerji” nitelemesiyle Rüzgâr Enerjisi Santralleri (RES) iklim değişikliği sorunuyla başatmenin öne çıkan araçlarından biri olarak görülmüştür.

Uluslararası pazarda rüzgâr da, su gibi, üzerinden kâr edilen bir metaya dönüştürülmüş ve 2020 yılında 1 trilyon Dolar’lık işlem hacmine ulaşması beklenen “**gönüllü karbon piyasası**” oluşturulmuştur. En yalın haliyle, bu uluslararası piyasada, yatırımının karbondioksit salımını azalttığını söyleyen yatırımcı “karbon sertifikasyon kuruluşları”ndan

*Karaburun Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyesi, Doğa Koruma Çalışma Grubu Sözcüsü

Geliş Tarihi / Received : 02.04.2017

Kabul Tarihi / Accepted : 31.05.2017

aldığı karbon sertifikasını satarken, satın alan taraf da atmosfere o ölçüde karbondioksit salmaya devam ediyor. Bu kârlı küresel uygulamanın, küresel iklim değişikliği sorununun çözümüne sağladığı gerçek katkının (!) ve özellikle İklim Değişikliği Sözleşmesi kapsamında karbon salımını düşürme taahhüdü olmayan az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki etkilerinin çok dikkatle sorgulanması gereklidir.

Rüzgârın metalaştırılmasıyla birlikte, dünyada RES yatırımı çığırını başlatmış, Global Wind Report verilerine göre son 15 yılda dünyada RES kuruluşları % 2774 oranında artmıştır.

Doğaya, ekosistemlere, insan sağlığına ve sosyo-ekonomik yaşama olumsuz etkileri gözardı edilerek sürdürülen bu RES furcasına karşı, RES'lerin olumsuz etkilerini deneyimleyen bireylerin kaybettikleri sağlıkları, doğa ve yerel ekonomileri için başlattıkları mücadele genişleyerek, bilim insanlarının da katılımıyla bölgesel/uluslararası bilgi paylaşımı, dayanışma ve mücadele ağlarına dönüşmüştür.

Avrupa'da, 31 ülkeden 1276 kuruluşun üyesi olduğu "RES'lere Karşı Avrupa Platformu" (EPAW), Meksika, Karayipler, Orta Amerika'da Kanada ve ABD'nin de dâhil olduğu 21 ülkeden 480 grubun üye olduğu "RES'lere Karşı Kuzey Amerika Platformu" (NA-PAW), çocukların geleceği için yerel ekonomilerini, doğal çevreyi ve insan sağlığını endüstriyel türbinlerin etkisinden korumak amacıyla yola çıkan MAWT bu yapılanmalardan sadece birkaç örnek.

Bu mücadelelerin, RES'lerin tahribatını ilk deneyimleyen ve kamuoyu görüş ve baskısının nispeten anlam taşıdığı ülkelerde, türbinlerin yerleşimlere uzaklığını, doğal alanların korunmasını içeren yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlamakta olduğu görülmektedir.

Türkiye'de RES'ler

Türkiye de bu RES çığırında son on yılda % 4000 oranındaki kurulu güç artışıyla yerini almıştır. Bu süreçte, RES projeleri, salt "yüksek rüzgâr verimi" kriteriyle değerlendirilmiş, çevresel ve sosyal etkileri göz ardı edilerek çok geniş alanlar plansız ve ölçüsüz biçimde RES sahası olarak belirlenmiştir.

Enerjide dışa bağımlılığın azaltılması ve "yenilenebilir-temiz enerji" teziyle başlayan bu furca, RES üretim lisanslarının %74'ünün yer aldığı Ege (%34) ve Marmara (%39) bölgelerinde zengin biyolojik çeşitliliğe sahip ekolojik önemi olan geniş alanların, tarım

alanlarının, meraların, doğal-tarihi-kültürel varlık ve turizm bölgelerinin, kamu yararı gerekçesiyle kamulaştırma, acele kamulaştırma kararlarıyla hızla RES projelerine aktarılmasıyla devam etmektedir.

Mevcut RES'lerin bölgelerdeki yıkımı sürerken, Ege'de kurulu gücün 2 katı büyüklüğünde 131 proje daha Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından ön lisans değerlendirmesine kabul edilmiştir. Marmara bölgesinde ise, kurulu gücün 7 katı büyüklüğünde 356 proje değerlendirme sürecine alınmıştır.

Bu ölçsüz RES projelerinin,olumsuz/yıkıcı etkilerini ve RES'lere karşı neden/nasıl mücadele edildiğini açıklamak için, %19'luk payla (1169 Mw) Türkiye'de en fazla RES yatırımının yapıldığı ve işletmedeki RES'lerin kurulu gücünden büyük güce sahip 44 projenin değerlendirmeye alındığı İzmir'in, Karaburun İlçesi örneğinin irdelenmesi ve RES projelerinin yoğunlaştığı tüm bölgeler açısından değerlendirilmesi anlamlı olacaktır.

Karaburun yarımadası örneği

415 km²'lik yüzölçümünün %71'i RES kurulumu için 6 firmaya tahsis edilen Karaburun İlçe sınırları içinde, işletmeye alınan/ inşaatına başlanmış olan RES projeleri şimdilik 115 türbini kapsamaktadır. Çeşitli izin aşamalarında olan projeler ve kapasite artışlarıyla ulaşılmaması beklenen türbin sayısı ise bunun 2 katından fazladır. Karaburun Yarımadası'nda, RES yatırımı planlanmayan tek bölge Yarımada yüzölçümünün %13'ünü kaplayan sarp Bozdağ/Akdağ kütlesidir.

Bu ölçüde yoğun ve yaygın RES inşaatı, türbinlerin kapladığı alanlar, interkonekte sisteme bağlantıları/ tüm bölgeyi bir ağ gibi saran yüksek gerilim hatları, yan yollar, yeraltı şebeke tesisleri, türbinler arası açılan yollar, geçici inşaat alanları, kamyon ve TIR'lar için açılan yollar, türbinlerin kanatları ve emniyet ışıklarıyla, manyetik alan etkisi, çıkardığı titreşim ve gürültüyle Yarımada'da yaşamı tehdit ediyor.

I- Ekosistemler ve biyolojik çeşitlilik yok oluyor

Karaburun Yarımadası, Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları (ÖDA) arasındadır. Yarımada Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğüne "...ekosistem ile biyolojik çeşitliliğin korunmasını ekonomik kalkınma ve kültürel değerlerin devamlılığıyla ve gelecek nesillere aktarılabilirliği açısından mutlaka Özel Çevre Koruma Alanı (ÖÇKA) olarak ilan edilmesi gereken ulusal ve uluslararası açıdan önemli bir yarımada..." olarak

tanımlanmış ve Karaburun Yarımadası'nın, tüm karasal alanı ve çok önemli bir deniz alanının ÖÇKA ilan edilmesi teklif edilmiştir. Teklife, RES projeleri nedeniyle karşı olan Enerji Bakanlığı dışında ilgili tüm Bakanlık/kurumlar olumlu görüş vermiştir. Yarımada'nın ÖÇKA İlanı üç yılı aşkın süredir Bakanlar Kurulu'nun kararını beklemektedir.

RES projeleriyle, çok geniş alanlarda değerli bitki örtüsü sıyrılıp yok edilmekte, yaban hayatının, zengin kuş ve yarası popülasyonunun doğal habitatları geri dönüşsüz biçimde tahrip olmaktadır. Bu nadir coğrafya enerji üretim sahasına dönüştürülmek istenmektedir. Bu vahim tablo, dünyanın akciğerleri ormanlar, doğal bitki örtüsü ve yaban hayatı yok edilirken "yenilenebilir-temiz enerji" maskesiyle örtülemez.

II- Sağlıklı ortamda yaşama hakkı tehdit altında

Dünyada rüzgâr türbinlerinin, gürültü, düşük frekanslı ses ve gölge etkisinin insan sağlığı üzerinde kulak çınlaması, baş dönmesi atakları, dengesizlik, çarpıntı, bulantı ve asabiyet gibi rahatsızlıklarla ortaya çıkan olumsuz etkileri "Rüzgâr Türbini Sendromu" olarak adlandırılmaktadır. Endüstriyel türbinlerin yaşam alanlarından, ova gibi düz alanlarda en az 2 km, tepelik alanlarda en az 3.2 km mesafelerde tesis edilmesi önerilmektedir. 1.5 km'nin altındaki setback mesafelerinin (türbinlerin yerleşim alanlarından uzaklıkları) ise sağlık açısından güvensiz olduğu sonucuna varılmıştır. Pek çok ülkede Dünya Sağlık Örgütü'nün bu amaçla yayınladığı kriterlere göre setback hesapları yasallaşmaya başlamıştır.

Ne yazık ki, Türkiye'de RES'lerin insan sağlığına olumsuz etkilerine ilişkin çok önemli olan mesafe kriterlerine ilişkin hiçbir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Karaburun'da köyler 200-500 m mesafede türbinlerle sarılmış durumdadır ve konutların 150 m yakınına kadar türbin kurulumuna izin veren üretim lisansları ve ÇED kararları onaylanmaktadır. Geçimini hayvancılık ve tarımla sağlayan halkın gününü türbinlerin altında geçirmek zorunda olması da bu sorunun katlanarak büyümesine neden olmaktadır.

III- Sosyal-ekonomik yaşam tehdit altında

Tarım, keçi yetiştiriciliği, balıkçılık ve küçük ölçekli turizm Karaburun halkının geçim kaynaklarıdır. İmar planlarında, tarım, mera ve turizm alanları olarak gösterilen alanlar ve turizm alanları RES projelerine tahsis edilmektedir.

Bu yoğun RES yatırımları ile meralar, tarımsal alanlar, zeytinlikler, mandalina bahçeleri alan kaybıyla,

toz etkisiyle, fiziki coğrafyanın RES türbinleriyle bölünmesiyle yok oluyor.

Türbinlerin yarattığı görsel kirlilik, gürültü ve tahrip edilen doğayla birlikte bölge için çok önemli bir kalkınma potansiyeli olan alternatif turizm imkânı ise tümüyle ortadan kaldırılmaktadır.

Karaburun'un mücadelesi

Karaburun Yarımadası yaşayanları, **Kent Meclisi toplantısıyla;** doğayı hızla yok eden, sağlıklı bir çevrede yaşama haklarını ellerinden alan, temiz tarım ve hayvancılık, doğayla barışık turizm olanaklarıyla yerelden kalkınma potansiyelini ağır biçimde tehdit eden RES projelerine karşı, yaşam hakkını savunmak için Anayasanın 56. maddesiyle kendilerine verilen hak ve görev çerçevesinde tüm yasal ve demokratik haklarını kullanarak mücadele kararı almıştır.

Bu kapsamda, zorlu **hukuk mücadelesi** başlatılmıştır. RES'lere verilen üretim lisanslarının, ÇED kararlarının, imar izinlerinin iptali istemiyle açılan 10'un üzerinde yurttaş davası bulunmaktadır. Bu davaların tüm masrafları Karaburunlular tarafından imece usulü karşılanmaktadır. Davaları üstlenen Çevre ve Ekoloji Hareketi Avukatları (ÇEHAV)'nın bu süreçteki desteği doğanın ve kırsal yaşamın korunması mücadelesinde çok değerli dayanışma örneği olmuştur.

Açılan davaların neredeyse tamamı İdare Mahkemelerinde kazanılmış, haksız ve hukuksuz olarak verilen izinler yargı kararlarıyla iptal edilmiştir.

Ancak, mahkemece iptal edilen imar planı düzenlemeleri, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, planda en ufak bir değişiklik yapılmaksızın tekrar onaylanabilmekte, Türkiye'de kazanılan pek çok çevre davasında olduğu gibi, Karaburun'un kazanılmış davalarında da, iptal edilen ÇED Kararları Bakanlığın 2009/7 sayılı genelgesiyle tekrar yürürlüğe konulmaktadır.

Bu uygulamalar, Yarımada tahrip olurken Karaburunlular açısından yeni davaların, Anayasa Mahkemesi süreçlerinin başlatılması sonucunu doğurmuştur.

Tüm bu ÇED süreçlerinde, sözde "halkın katılımı" toplantılarının, Karaburun'un **tüm bileşenlerinin katılımıyla şiddetle protesto edilerek yaptırılmamış** olmasına, bilimsel raporlarla desteklenen itiraz gerekçelerinin Bakanlığa ayrıntılı raporla iletilmiş olmasına rağmen, halkın görüş/itirazları ne acıdır ki yok hükmünde sayılmaktadır.

Çevre Bakanlığı'nın bir yandan Karaburun Yarımadası'nın Özel Çevre Koruma Alanı ilanı için teklif raporu hazırlarken, diğer yandan Yarımada'nın % 71'ini RES yatırımlarına açan ÇED kararlarını vermesi, kümülatif etki nedeniyle mahkemece iptal edilen ÇED kararlarını 2009/7 Genelgesiyle ısrarla uygulamasındaki vahim çelişkiyi açıklamak mümkün değildir.

RES'lerin yıkıcı etkisine karşı dayanışmanın ve farkındalığın artırılması amacıyla,

"Karaburun'a İyi Bak" Çevre Buluşması'nda Türkiye'nin dört bir tarafından gelen yaşam hakkı savunucularıyla, 200 araç konvoyuyla köyler ziyaret edildi, talana hepberlikte tanık olduk. Buluşma'nın 2. Günü çevre kuruluşlarının, hukukçuların da katılımıyla düzenlenen panelde mücadele yolları tartışılmıştır.

- Muhtarlar ve Kent Konseyi'nin ortak çalışmasıyla, "Yarımadaya Acil Koruma-Hemen Şimdi" sloganıyla toplanan 2500 ıslak imza, belediye başkanlarının da katılımıyla yapılan basın toplantısının ardından Ankara'ya muhataplarına gönderildi. Kampanya changeorg'da yürütülerek 25.000 destekçinin imzasıyla muhataplarına iletildi.

- TV ve radyo programlarında Karaburun'daki doğa katliamına ilişkin programlar yapılıyor. Karaburun'un mücadelesi her aşaması basınla paylaşılıyor.

- RES'ler sorunu ile karşı karşıya olan Ayvalık, Çeşme ve Bodrum, Çanakkale/Ayvacık Platformları'yla, Kırklareli İl Genel Meclisi üyeleriyle deneyimlerimizi paylaştık, paylaşıyoruz.

- İstanbul park forumlarında, Türkiye Kent Konseyi Platformu toplantısında, İklim Değişikliği Sivil Toplum Ağı toplantılarında, İzmir TMMOB-EMO enerji forumlarında sunumlar yapıldı.

Uluslararası karbon piyasası ve Karaburun

Karaburun Yarımadası'ndaki RES projelerinin büyük bölümü karbon sertifikası almak üzere, uluslararası karbon sertifikasyon kuruluşu olan Gold Standard Vakfı (GSV)'na başvurmuştur. Bu projelerin Gold Standard koşulları gereği yapılmak istenen "Halkın Katılımı" toplantıları tüm yerel paydaşlar (Belediye Başkanlığı, Muhtarlıklar, Kent Konseyi, STÖ'leri, yerel halk) tarafından protesto edilmiş, itiraz gerekçeleri GSV'nin Cenevre'deki merkezine iletilmiştir. Vakıf halkın ısrarlı karşı çıkışı nedeniyle bu projeleri sertifikasyon programına dâhil etmeyeceğini Karaburun Kent Konseyi'ne bildirmiştir.

Karaburun'daki en büyük RES Projesi olan ve GSV Sertifikasyon Programı'na alınmış olan Karaburun RES'le ilgili yatırımcı firmanın GSV'na verdiği taahhütler köy halkı ve Kent Konseyi'nce izlenmiş ve Vakfa taahhütlerin yerine getirilmediğine ve ortaya çıkan sorunların, GSV kurallarının ihlali niteliğinde olduğu konusunda pek çok kez yazılı bildirimler yapılmıştır. Üç yılı aşkın süren yazışmalar neticesinde, GSV Teknik Danışma Kurulu Karaburun RES'i sertifikasyon sürecini askıya almıştır.

Karaburun örneğindeki bu mücadele, yatırımcı firmaların -çevresel ve sosyal etkilerin minimize edilmesi için verdiği taahhütleri dahi yerine getirmeyerek- karbon sertifikası kazancının bedelini Karaburun'un doğası/kırsal yaşamına ödetememesi ve sorumlu uluslararası kuruluşların dikkatinin çekilmesi içindir.

Bu nedenle, Vakıfa gönderilen tüm bildirimler, başta WWF ve Greenpeace olmak üzere, uluslararası çevre kuruluşlarıyla bilgilendirme ve uyarı amaçlı paylaşılmıştır. WWF temsilcisi Karaburun'u ziyaret etmiş ve biyolojik çeşitlilik açısından ülkemizin önemli yerlerinden biri olan Karaburun'daki RES projeleri ile ilgili kaygılarını GSV'na iletmiştir.

Rüzgâr yaşamdan yana essin inisiyatifi

Karaburun örneği ile somutlanan RES sorunu bu yatırımların olumsuz etkilerine maruz kalan pek çok bölgede yaşanmakta ve ölçsüz RES yatırımlarına karşı mücadele sürmektedir.

RES'lerin neden olduğu tahribatın değerlendirilerek ortak bir yol haritası oluşturulması amacıyla, Mart 2016'da Karaburun'da Ege Çevre ve Kültür Platformu (EGEÇEP) ve Karaburun Kent Konseyi düzenleyiciliğinde, bilim insanları, hukukçuların yanı sıra İzmir, Bodrum, Çeşme, Didim, Urla, Ayvalık, Cunda Adası, Aydın, Aliağa, Turgutlu, Bergama, Germiyan, Foça, Salihli, Güzelbahçe, Marmariç, Dereköy temsilcilerinin katılımıyla "Rüzgâr Yaşamdan Yana Essin Ege Bölgesi RES Çalıştayı" yapıldı. Çalıştay sonucunda, "yenilenebilir temiz enerji" maskesi altında doğanın, ekonomik-sosyal-kültürel ve tarihi varlıkların, yerelden kalkınma iradesinin hızla ve geri dönüşü olmayacak biçimde yok edilmesinin önlenmesi için, yaşam hakkı ve yaşam alanlarını savunma mücadelelerinin ortaklaştırılması, iletişim, işbirliği ve dayanışmanın sürekliliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla, Rüzgâr Yaşamdan Yana Essin İniyatifi kurulmuştur.

Sonuç olarak; Ölçsüz RES projeleriyle "yenilenebilir temiz enerji""güneş rüzgâr bize yeter","enerjide

dışa bağımlılığa çözüm” gibi “masum” gerekçelerle doğa, ekonomik ve sosyal varlıklar, kültürel değerler, yerelden kalkınma hızla ve geri dönüşü olmayacak biçimde tahrip edilmektedir. Bu çerçevede;

1. Enerji politikalarının, tüketimde tasarruf sağlayacak önlemlerle, başta tarım, hayvancılık ve turizm olmak üzere diğer sektörlerle etkileşim içinde, Odaların ve yerel dinamiklerin de bu süreçlere katılmasını sağlayacak bütünsel bir yaklaşımla oluşturulması gereklidir. Türkiye'nin elektrik arzı tüketimden daha fazladır. Mesken, sanayi, tarım, hayvancılık, balıkçılık sektörlerinde enerji tüketiminde son 4 yılda düşüş yaşanırken, yalnızca ticaret sektörü tüketimi yaklaşık 2 kat artmıştır. Son on yılda ticaret sektörünün alt bileşeni olan AVM alanlarındaki % 270 oranındaki büyüme dikkat çekicidir. Türkiye'de enerjide kullanılmayan kapasitenin kurulu güce oranı %21, kayıp kaçak oranı %17'ler, potansiyel tasarruf oranı ise %30 civarındadır. Böyle bir tablo karşısında, plansız, sınırsız RES yatırımlarının, gerçek kamu yararı ilkesiyle değerlendirilmesi, enerjide dışa bağımlılık tezinin, tarım ve hayvancılıkta hızla artan dışa bağımlılıkla birlikte irdelenmesi acil bir zorunluluktur.

2. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı verilerine göre 2016 yılı itibarıyla, Bakanlığa sunulan 59.732 (%24'ü enerji sektörü) projenin %99,9'una Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) izinleri verilmiştir. Doğayı ve çevreyi korumakla yükümlü olan Bakanlığın ÇED kararlarını proje bazında değil-bölgeyi etkileyen diğer proje/yatırımları da dikkate alarak, yani kümülatif etki değerlendirmesi anlayışıyla alması şarttır.

3. Mevcut uygulamada, yalnızca yazılı prosedürün tamamlanması işlevi gören ÇED süreçleri, halkın, yerel paydaşların katılımı, yerel dinamiklerin kendi yaşam alanları üstünde söz sahibi olmasını sağlayacak şekilde gerçek anlamıyla hayata geçirilmelidir. Bu çerçevede, Türkiye'nin sağlıklı bir çevrede yaşam hakkının korunması amacıyla, Avrupa Birliği'nin çevre alanındaki Anayasası sayılabilecek Aarhus Sözleşmesi'ni ve "BM Sınırı Aşan Durumlarda Çevresel Etki Değerlendirmesi (Espoo) Sözleşmesi"ni imzalaması ve uygulaması büyük önem taşımaktadır.

4. Belli bir faaliyetin/uygulamanın çevre açısından olumsuz ve zararlı sonuçlar doğuracağı hakkında ciddi bir şüphe bulunması halinde, hukuksal bir kanıtın ortaya çıkmasını ve mahkeme kararını bek-

lemeden, yani çok geç olmadan önlem alınması anlamına gelen "İhtiyat İlkesi", çevre mevzuatında yer almalıdır.

5. Enerji Bakanı Sayın Berat Albayrak'ın, TBMM'de verilen yazılı soru önergesine verdiği 01.09.2016 tarihli yanıtında çalışmalarının sürdürüldüğünü belirttiği "RES'lerin yaşam alanlarından mesafelerine ilişkin yasal düzenleme", dünya örnekleri de dikkate alınarak ivedilikle sonuçlandırılmalı ve bu süre içinde, insan sağlığına verilmesi gereken önem çerçevesinde, RES inşaatları ve izin süreçleri durdurulmalıdır.

6. Başta meslek odaları ile üniversiteler olmak üzere ilgili tüm kurum ve yapıların, RES projelerinin yıkıcı etkileri konusunda çalışmalara öncelik vermesi ivedi bir sorumluluktur.

Kaynaklar

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı web sayfası, Erişim Tarihi 1 Mart 2017, <http://www.csb.gov.tr>.

Dünya Sağlık Örgütü (2009) Night Noise Guidelines for Europe, Denmark: WHO Regional Office for Europe.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu web sayfası, Erişim Tarihi 1 Mart 2017, www.epdk.org.tr.

European Platform Against Windpower (EPAW) web sayfası, Erişim Tarihi 5 Mart 2017, <http://www.epaw.org>.

Global Wind Report, Annual Market Update 2015, Global Wind Energy Council (GWEC).

İzmir Karaburun Yarımadası Öneri Özel Çevre Koruma Bölgesi İnceleme ve İlan Gerekçe Raporu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, Ağustos 2013, Ankara.

Karaburun Kent Konseyi web sayfası, Erişim Tarihi 1 Mart 2017, <http://www.karaburunkentkonseyi.org>.

Mothers Against Turbines web sayfası, Erişim Tarihi 5 Mart 2017, <https://mothersagainstturbines.com>.

Nissenbaum, M., Aramini J., Hanning, C. (2011) Adverse health effects of industrial wind turbines: a preliminary report, 10th International Congress on Noise as a Public Health Problem (ICBEN).

NPierpont, N (2009). Wind Turbine Syndrome: A Report on a Natural Experiment Paperback. USA:King Printing, Lowell, Mass.

Open Letter to the members of the panel developing the WHO Environmental Noise Guidelines for the European Region Ağustos 2016.

The North American Platform Against Windpower (NAPAW) web sayfası, Erişim Tarihi 5 Mart 2017, <http://www.napaw.org>.

Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği (TÜREB) (2017) Türkiye Rüzgar Santralleri Atlası (TÜRSAT 2017) Ankara.

Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği (TÜREB) (2017) Türkiye Rüzgar Enerjisi İstatistik Raporu, Ocak 2017, Ankara.